

Jeroen Windmeijer

De offers

UITGEVERIJ
XL
DEVENTER

De HEER sprak tot Mozes: ‘Zeg tegen de Israëlieten: Iedere Israëliet of vreemdeling in Israël die een van zijn kinderen offert aan de Moloch, moet sterven. Het volk van het land moet hem stenigen. Ik treed persoonlijk op tegen zo iemand en verwijder hem uit zijn volk. Door een van zijn kinderen te offeren aan de Moloch heeft hij mijn heiligdom verontreinigd en mijn heilige naam ontwijd.’

Leviticus 20: 1-3

Zoveel immers heeft God van de wereld gehouden, dat Hij zijn eniggeboren Zoon heeft geschonken, zodat iedereen die in Hem gelooft niet verloren gaat, maar eeuwig leven bezit.

Johannes 3: 16

Wij moeten Pachamama, Moeder Aarde, offers brengen, zodat het goed met ons zal gaan. Zij zegent ons met dieren, met voedsel, met een goede oogst. Zij zegt tegen ons: ‘Als je aan mij geeft, zal ik ook aan jullie geven.’

Don Lucas, Aymara-indiaan, Bolivia

Proloog

[Op de tafel ligt een grote, wat ouderwets ogende bijbel, opengeslagen bij het tweeëntwintigste hoofdstuk van Genesis. De vader tilt zijn achtjarige zoon – in pyjama, de natte haartjes netjes gekamd – op schoot.]

VADER: Vandaag lezen we een belangrijk verhaal uit de Bijbel. Het gaat over de aartsvader Abraham en zijn zoon Isaäk. Het is een heel beroemd verhaal met een belangrijke les, ook voor ons vandaag nog. Abraham luisterde goed naar wat God hem zei en gehoorzaamde zijn hemelse Vader in alles, net zoals wij dat zouden moeten doen.

[Hij omvat het rechterhandje van zijn zoon met zijn eigen rechterhand, zodat ze samen met hun wijsvingers de tekst goed kunnen volgen. Met gedragen stem begint hij het hoofdstuk voor te lezen.]

VADER: Hierna gebeurde het dat God Abraham op de proef stelde. Hij zei tegen hem: ‘Abraham.’ En Abraham antwoordde: ‘Hier ben ik.’ Hij zei: ‘Ga met Isaäk, uw zoon, uw enige, die u liefhebt, naar het land van de Moria, en draag hem daar, op de berg die Ik u zal aanwijzen, als brandoffer op.’

[Verschrikt kijkt de zoon op naar zijn vader.]

ZOON: Wat is een brandoffer, papa?

VADER: Dat is... Vroeger brachten ze offers, een dier bijvoorbeeld. Dat werd gedood en daarna verbrand. De rook steeg dan omhoog, naar God toe. Het was een soort cadeautje voor God om Hem te bedanken voor alles.

ZOON: En Abraham gaat Isaäk verbranden?

[De zoon probeert zich los te wurmen, maar zijn vader weerhoudt hem.]

VADER: Wees maar niet bang, jongen. Hier luister, het verhaal loopt goed af.

[De jongen geeft zijn verzet op, maar ontspant toch niet helemaal. De vader leest verder.]

VADER: De volgende ochtend zadelde Abraham zijn ezel, nam twee knechten en zijn zoon Isaäk met zich mee, en kloofde hout voor het brandoffer. Daarna ging hij op weg naar de plaats die God hem aangewezen had. Op de derde dag zag Abraham in de verte de plaats liggen. Toen zei Abraham tegen zijn

knechten: ‘Jullie blijven hier bij de ezel; ik ga met de jongen naar daarginds. Nadat wij ons in aanbidding neergebogen hebben, komen wij weer terug.’ Daarop liet Abraham zijn zoon Isaäk het hout voor het brandoffer dragen; zelf droeg hij het vuur en het offermes. Zo gingen zij samen op weg. Toen zei Isaäk tegen zijn vader Abraham: ‘Vader.’ Abraham antwoordde: ‘Hier ben ik, mijn zoon.’ Isaäk zei: ‘Wij hebben wel vuur en hout, maar waar is het offerdier?’ Abraham antwoordde: ‘God zelf zal wel voor het offerdier zorgen, mijn zoon.’ En samen gingen zij verder.

[De jongen beweegt weer onrustig.]

ZOON: Maar Abraham weet toch dat hij Isaäk dood gaat maken? Hij liegt tegen Isaäk.

VADER: *[Begint wat ongeduldig te worden.]* Luister nou maar gewoon even. Ik zou het niet voorlezen als ik niet wist hoe het af zou lopen, toch? Hier, we gaan verder. Toen zij de plaats die God hem had aangewezen bereikten, bouwde Abraham daar een altaar, stapelde er het hout op, bond zijn zoon Isaäk vast en legde hem op het altaar, boven op het hout. Toen Abraham echter zijn hand uitstak naar het mes om daarmee zijn zoon te offeren, riep de engel

van de Heer hem vanuit de hemel toe: ‘Abraham, Abraham!’ En Abraham antwoordde: ‘Hier ben ik.’ En Hij zei: ‘Raak de jongen met geen vinger aan en doe hem niets! Ik weet nu dat u God vreest, want u hebt Mij uw zoon, uw enige, niet willen onthouden.’ Abraham keek om zich heen en zag een ram die met zijn hoorns in het struikgewas vastzat. Hij greep de ram en droeg die als brandoffer op, in plaats van zijn zoon.

[De vader kijkt de zoon aan.]

VADER: Zie je nou wel, ik zei je toch dat het goed af zou lopen.

ZOON: Niet voor die ram.

VADER: Nee, maar wel voor Isaäk.

ZOON: Maar zijn vader wilde hem doodmaken, toch?

VADER: Ja, maar... Hij heeft het niet gedaan. Kijk, het gaat verder. Abraham noemde die plaats ‘de Heer ziet’; vandaar dat men nu nog zegt: ‘Op de berg van de Heer laat Hij zich zien.’ Toen riep de engel van de Heer voor de tweede maal uit de hemel tot Abraham en zei: ‘Bij Mijzelf heb Ik gezworen –

godsspraak van de Heer – omdat u dit gedaan hebt en Mij uw zoon, uw enige, niet hebt onthouden, zal Ik u overvloedig zegenen en uw nakomelingen even talrijk maken als de sterren aan de hemel en de zandkorrels aan het strand van de zee. Uw nakomelingen zullen de poort van hun vijand bezitten. Om uw zaad zullen alle geslachten van de aarde zich gezegend noemen, omdat u naar mijn stem hebt geluisterd.’ Daarop keerde Abraham naar zijn knechten terug; samen gingen zij naar Berseba. En Abraham bleef in Berseba wonen.

[De vader slaat de bijbel dicht.]

VADER: Zo zie je maar. Abraham luisterde naar God en deed wat God van hem vroeg. En God beloonde hem voor zijn gehoorzaamheid.

ZOON: Zou jij dat dan ook doen papa?

VADER: Ik probeer altijd te luisteren naar wat God mij te zeggen heeft.

ZOON: En als hij zegt dat jij mij dood moet maken?

VADER: Dat is... Dit is een oud verhaal, het is... Dat zou ik nooit doen natuurlijk.

ZOON: Dus dan luister je niet naar God.

VADER: Luister, dit is een oud verhaal. Vroeger was dat allemaal anders. Het is te ingewikkeld voor jou nu om uit te leggen, maar...

ZOON: Waarom ging Isaäk niet terug met zijn vader? Heeft hij hem toch doodgemaakt?

VADER: Isaäk gaat gewoon terug met zijn vader hoor. Dat staat in het verhaal.

ZOON: Ik heb het niet gehoord.

VADER: Natuurlijk wel. Hier...

[Hij slaat de bijbel opnieuw open bij Genesis. Zijn vinger volgt de tekst naar de laatste regels van het hoofdstuk. Hij leest weer voor.]

VADER: Hier staat het toch. ‘Daarop keerde Abraham naar zijn knechten terug; samen gingen zij naar Berseba. En Abraham bleef in Berseba wonen.’

ZOON: Maar Isaäk dan?

[De vader leest de tekst helemaal vanaf het begin,

prevelend. Zijn vinger schiet over de tekst. Dan leest hij het nog een keer, duidelijk in verwarring nu.]

VADER: Er staat inderdaad niet dat Isaäk samen met Abraham... Ik denk, eh... Ik denk dat de schrijver dat gewoon eventjes vergeten is op te schrijven. Maar het is al laat jongen, tijd om naar bed te gaan. Kom.

[Hij drukt een kus op de kruin van de jongen, die snel van zijn schoot glijdt en zonder om te kijken wegloopt. De vader leest de tekst opnieuw en zegt dan, in zichzelf fluisterend:]

VADER: Isaäk... Isaäk... Waar ben je gebleven? Wat heeft je vader toch met je gedaan?